

REDACTIUNEA,
Administrațiunea și Tipografia
Brașov, piața mare nr. 30.
TELEFON Nr. 226.
Scrisori nefrancate nu se
primesc.
Manuscrise nu se retrimt.
Inserate
se primesc la Administrațiunea
Brașov și la următoarele
BIBLIOTECI de ABONAMENTI:
In Viena la M. Dukas Nachf.,
W. Augenthaler & Emmerich
Leopold, Heinrich Schalek, A. Op-
pelt Nachf., Anton Oppelk.
In Budapesta la A. V. Golber-
ger, Ekstein Bernat, Julius Le-
opold (VII Erzsébet-körút).
Prețul inserțiilor: o serie
garantată pe o coloană 10 bani
pentru o publicare. Publicări
mai dese după tarife și invo-
iață. — RECLAME pe pagina
1-a o serie 30 bani.

GAZETA TRANSILVANIEI.

ANUL LXXI

GAZETA apare în fiecare zi
ABONAMENTE PENTRU ANȘTI-UNGARIE:
Pe un an 24 cor., pe șase luni
12 cor., pe trei luni 6 cor.
N-rii de Duminică 4 cor. pe an.
PENTRU ROMÂNIA și străinătate:
Pe un an 40 franci, pe șase
luni 20 fr., pe trei luni 10 fr.
N-rii de Duminică 8 fr. pe an.
Se primumeră la toate edi-
țiile postale din țară și din
afară și la d-nii colectori.
ABONAMENTUL PENTRU BRAȘOV:
Administrațiunea, Piața mare
Cărușul nr. 80, etajul
I. Pe un an 30 cor., pe șase
luni 10 cor., pe trei luni 5 cor.
Cu dusul acasă: Pe un an 24
cor., pe șase luni 12 cor., pe
trei luni 6 cor. — Un exem-
plar 10 bani. — Atât abona-
mentele, cât și inserțiile
sunt a se plăti înainte.

Nr. 11.

Brașov, Luni-Marti 15 (28) Ianuarie

1908.

Un ziarist maghiar la Björnson.

O dovadă viuă despre aceea cât de mult au fost impresonate cercurile intelectualilor maghiari de debutul lui Björnson, în apărarea națiunilor romaghiare din Ungaria față cu suveranitatea maghiară, este o convorbire ce a avut-o zilele acestea la Roma corespondentul ziarului „Az Ujsag”, Balla Ignaz, cu poetul norvegian. Îndată ce a înțeles că Björnson primește vizite din când în când, s'a dus la locuința sa pe Corso Umberto arzând de nerăbdare a afla dela poet, cine l'a informat asupra Maghiarilor?

Când s'a prezentat ziaristul ungar, Björnson c'un surâs rece l'a salut și a zis cătră el în limba germană: „Ah, also sie sind auch ein Magyare!” I-a dat mâna și așa a început conversația în limba germană, deși maghiarul zice, că cunoaște și limba italiană. N'a vrut însă să abuzze de curtoasie, și în loc de italianeste a vorbit nemțește.

I-a spus ce impresiune penibilă a produs scrisorile lui Björnson între unguri și îndată a și vrut să-l desoasă, că cine i-a dat informațiunile.

„Oho! răspunde poetul, asta-i secretul meu, nu trădez pe tovarășii mei de arme! Atâta pot numai să-ți spun că nu sunt Maghiari, deși cunosc bine relațiunile d-voastră.” I-a spus apoi poetul cum a ajuns să se informeze despre stările din Ungaria și să-și ridice glasul în favorul celor asupriți. Raportorul și-a făcut însemnări cu creionul, asupra acestui istoric, la care vom mai reveni.

„Cu deosebire, rolul iezuitic al lui Apponyi, m'a revoltat”, îi zise Björnson, și istorisi mal departe, cu „s'a interesat de Ruteni, de Poloni de relațiile acestor două popoare din Galiția, de asuprirea ce o sufer Polonii în Prusia etc. Și cum numai mult mai târziu a ajuns la cunoștință, că și în Ungaria naționalitățile sunt asuprite; iar mai mult l'a revoltat că groful Apponyi, tocmai cel mai pronunțat amic al păcii în afară, e ma-

ghiar. Vorbește de pace, dar poartă răsboi contra naționalităților.

„De aci încolo”, zise poetul, „știți ce s'a petrecut. Amicii păcii au năvălit asupra-mi dar eu nu m'am retras și nu mă voi retrage. Voi continua lupta!...”

„Am douăzeci de colaboratori și de corespondenți în cari mă pot încrede, cari mă informează permanent despre starea lucrurilor și eu continu a scrie acuzările mele... Astăzi am terminat un articol nou pentru „Neue Freie Presse.”

„Ungaria să fie stat independent și liber — zise Björnson. Dar să nu asuprească naționalitățile! Fiecare să vorbească și să învețe limba pe care o voește. Maghiarul-ungurește, Slovacul-slovăcește! Școale maghiare să se ridice atâtea câte vor voi Maghiarii, dar să nu li-se ia naționalităților dreptul de a-și înființa școale cu aceea limbă pe care o voesc. Repet iubesc pe Maghiari, totdeauna i-am iubit. Puterea lor expansivă e o adevărată putere. Ei au încă o misiune în istoria Europei. Sunt oameni bravi și au și inimă... nu pe ei li acuz ci pe guvern. Pe conducători și mai cu samă — pe Apponyi!”

„Știu că în luptele mele am ajuns pe un vulcan care mai curând ori mai târziu va izbucni... Dar nu-i nimic! Să izbucnească! să fie luptă... Și va fi luptă, pentru că jocul cel continuă Apponyi e joc periculos... Aceasta luptă care se pregătește acuma va fi o luptă serioasă, nu luptă de scrieri și articoli de ziare, ci luptă serioasă. În care va curge și sânge... și nu totdeauna sângele naționalităților!...”

Spune apoi poetul, că numirea de Gross-Magyaren a folosit-o după modelul de Gross-Schweden, fiindcă tocmai aceea voesc ce-au voi Suedezii, față cu Norvegienii.

Mai departe a exclamat Björnson: „Lăsați naționalităților limba lor și dacă voiți limbă comună, să fie în toată Europa centrală limba comună cea germană! Dacă împăratului Iosif II nu i-a succes aceasta,

acuma va succede, fiindcă acuma sunt alte vremuri. Maghiarii să vorbească ungurește între ei, dar cu străinii să vorbească fiecare nemțește... cum e de pildă în America limba comuna cea engleză.”

„Limba comună să fie aici deocamdată cea germană. Deocamdată, am zis, fiindcă poporul viitorului este tot poporul slav! În acesta încă puterea e intactă.”

„Aceasta însă să n'oscri, căci de aici să poate naște bucluc. Aceasta se poate scrie numai mai târziu. Eu însuși o voi scrie. Dar acum încă nu!”

Răspunderea pentru esactitatea celor raportate aici o are raportorul foaiei „Az Ujsag”. Acesta mai spune că poetul a vorbit și despre socialism și despre cestiunea jidovească — fi-rește ca să satisfacă curiozitatea lui Balla Ignaz. În fine l'arugat pe acesta să-i citească niște versuri în limba maghiară a căreia accente i-au plăcut mult.

Înainte de a se depărta, Balla a cerut lui Björnson un autogram, data locului și a zilei cu subscrierea poetului, pe care îl reproduce în „Ujsag”. Este autogramul „adversarului Maghiarilor!”

În chestiunea revizuirii regulamentului Camerei s'a încheiat, precum anunțasem, un scurt armistițiu între guvern și grupul disidenților. Guvernul, prin intermediul ministrului Andrássy, a consimțit la următoarele concesii, făcute disidenților: Desbaterea asupra revizuirii să fie pusă la ordinea zilei după terminarea ședințelor delegațiilor; se vor lua în desbatere numai decât proiectul de legi: despre regularizarea posesiunilor în Ardeal, despre organizația judecătorilor și procurorilor și despre ștergerea dăreii de cap. În afară de aceste proiecte camera nu va putea să discute în acest timp nici un alt proiect până după încheierea sesiunii delegațiilor. Această abținere nu se va putea referi, bineînțeles la micile afaceri curente. În timpul vacanțelor camerei se vor ținea din nou conferențe ale partidelor în chestia revizuirii regulamentului camerei. Deputații disidenți desaproabă, în principiu, orice proiect de revizuire și își rezervă deplină libertate de acțiune. În felul acesta desbaterea revizuirii se amână cu o lună, deși o parte a deputaților

kossuthiști insistă ca desbaterea revizuirii să se înceapă săptămâna aceasta. Li-e teamă ca în decursul unei luni să nu se schimbe părerile asupra necesității revizuirii regulamentului.

O interpelație în chestia instrucției din comit. Sibiiului. În ședința de Sămbătă a dietei, șirul interpelațiilor s'a început prin aceea a dep. Bozoky A. în cestiunea instrucției școlare. Interpelantul pune următoarele întrebări ministrului de instrucție: Are cunoștință dl ministru că comit. Sibiiului are 175 școli elementare, dintre cari în 135(?) nu se propune limba maghiară; știe dl ministru, că în gimnaziul de stat din Sibiiu domnește spirit antimaghiar; are de gând, de a dispune ca în fiecare școală medie să se propună cel puțin o limbă de naționalitate, apoi de-a înființa în Sibiiu școală de stat civilă și comercială; dorește a transpune în alt centru inspectoratul ajutător de învățământ din Sibiiu și de a lua dispozițiuni pentru introducerea instrucției de stat?

Cam multe într'un răsuflet!

Chestia congruei preoților catolici. Ziarul clerical „Alkotmány” scrie în n-rul său mai nou, că în chestia congruei preoților catolici se fac acum ultimii pași. Membrii comisiunii emise de corpul episcopesc, Városv Gy. episcop în Kalocsa, Parvy S. Szepes, contele Szechenyi M. din Győr, Radnai F. din Bistrița și Vasile Hossu, episcop gr. cat. în Lugoj, au ținut Sămbătă o conferență sub prezidiul ministrului de culte contele Apponyi. Obiectul consfătuirei l'au format cu deosebire modificările asemnării congruei preoțești.

Thun și Aehrenthal. Vizita ce a făcut-o contele Francisc Thun la Berlin, a dat naștere știrii, că baronul Aehrenthal se va retrage și va fi înlocuit de numitul conte, un cunoscut bărbat de stat austriac. Semioficiosul „Kel. Ert.” din Budapesta află cu privire la aceasta următoarele:

La curtea din Viena e un obicei tradițional ca de câteori se pregătește o schimbare în conducerea ministerului de externe, noul ministru de externe candida, care e totodată și ministru al casei împărătești să facă încă cu mult mai înainte vizite la curțile marilor puteri aliate, pentru ca să aibă ocaziunea a intra în înțelegere cu factorii politici ai acestor state.

Cu ministru de externe br. Aehrenthal s'a făcut o excepțiune din cauza raporturilor turburi politice de pe timpul numirii lui. Demisiunea contelui Goluchowsky și numirea lui Aehrenthal s'a în-

FOILETONUL „GAZ. TRANS.”

Lumi pitice.

Am accentuat nu de mult, că traducând articole științifice din limbi străine, trebuie să fim cu atenție la timpul când au fost scrise acele articole, să ținem seamă de eventualele progrese mai proaspete, căci altfel ușor putem comite anacronisme.

În No. 264 cetim un foileton astronomic scris de C. Flammarion acum vr'o zece ani, tradus de J. L. astăzi, în care ni-se vorbește numai de opt sateliți ai lui Saturn. Ei bine, în deceniul din urmă s'au mai descoperit doi, încât astăzi cunoaștem zece. Despre aceasta Flammarion a scris articol în repetite rânduri, de care trad. se vede n'are cunoștință!)

Goana după trabantul al nouălea s'a pornit în stațiunea Arequipa a Observato-

rului Harvard. Cu ajutorul telescopului Boyden, de 13 toli=35 cm., s'au făcut fotografii de ale lui Saturn cu expuneri de câte o oră. Examinarea acestor plăci nu releva nici o urmă a vr'unui trabant necunoscut de al lui Saturn și profesorul Pickering ajunse la conclusia, că nu mai e nici o speranță de-a găsi lumi nouă de ale planetului. Dar așezându-se telescopul Bruce, aproape de două ori mai tare (24 toli=62 cm.), cercetarea fu reluată cu avânt nou. În 1897 și 1898 s'a obținut o serie de fotografii, cu rezultat mai favorabil. În Martie 1899 s'a început examinarea minuțioasă a plăcilor și s'a aflat, că pe cele din 17 și 18 August 1897, precum și pe cele din 16, 17 și 18 August 1898 obținute cu expuneri de 1-2 ore se observă un mic punct în depărtare considerabilă dela Saturn. Punctul se mișcă de-odată cu planetul, prin urmare trebuia să fie un satelit de al lui Saturn.

Fotografii și examinări ulterioare au verificat presupunerea. Astfel s'a descoperit satelitul al 9-lea. primind numele Phoebe, care după mitologia antică era o soră a lui Saturn. Dintre ceilalți sateliți cunoscuți de mai înainte trei au fost botezați de Iohn Herschel: Thetys, Dione și Rhea, numiri

de ale surorilor lui Saturn; unul Japetus frate al lui Saturn, iar cel descoperit în 1848 a primit numirea de Hyperion (fiu al lui Uran, frate al lui Neptun).

Mișcarea satelitelor e retrogradă, ceilalți având mi-cări directe. Profesorul Klein, redactorul revistei astronomice „Sirius”, înregistrând descoperirea satelitelor face următoarea observațiune: »Dass im Sonnensystem ein Beispiel gefunden würde, in welchem unter den Monden, die einen Hauptplaneten umkreisen, verschieden gerichtete, directe und retrograde Bewegungen vorkommen, hätte sich wahrscheinlich kein Astronom oder Kosmologe träumen lassen. Die Tatsache ist aber vorhanden und man wird sich in den praktischen Speculationen über die Entstehung unseres Sonnensystems damit abfinden müssen».

Atâta nu fu destul, ci Pickering a descoperit în 1905 al zecelea satelit, care fu numit Themis. Orbita acestuia întrece pe a lui Titan și Hyperion. Mărimea 17.5. Invizibil pentru ochi, chiar și în telescoapele cele mai puternice. E perceptibil numai de aparatul fotografic. Nu e cunoscut de cât prin trăsăturile ușoare, ce le-a lăsat pe clișeurile îndelung expuse asupra lui Saturn. Aceste trăsături fine au per-

mis de a determina toate elementele orbitei, distanța, durata revoluției, excentricitatea elipsei, înclinația, mersul etc. Dimensiunea reală e evaluată la mărimea unui glob de 60 km. în diametru. Distanța ce ne desparte de Saturn face 1400 milioane km. De unde ușor vom putea deduce micimea optică a celui globuleț pitic. Strălucirea lui poate fi comparată cu a unei bile de 25 mm. în diametru, depărtată la 5000 metri, reflectând lumina Soarelui. Diametrul Lunei e cam a patra parte (0.271) din diametrul Pământului și măsoară 3482 km. Diametrul Themidei e deci aproape de 60 ori mai mic.

Tot prin micimi extraordinare se disting sateliții VI și VII ai lui Jupiter. Sunt abia de mărimea 14 și 16.

Tot astfel sateliții lui Marte. Cel intern, Phobos, ne oferă aspectul unei stele de mărimea 13. Diametrul lui abia face 12 km. Cel extern, Deimos, ne oferă aspectul unei stele de mărimea 14. Diametru-i abia face 10 km. Sunt deci două corpuri lili-putiene.

(Va urma.)

1) Pe cât știm, ultimul articol referitor la această descoperire, l'a publicat în „Bulletin dela Société Astronomique de France”, 1907. pag. 24.

tâmplat așa de grabnic, încât statele mari aliate s'au aflat deodată înaintea unui fapt împlinit și Aehrenthal numai după numirea lui s'a prezentat la Berlin și la cercurile curții italiene. Contele Thun va face probabil mai târziu vizita sa la Roma și la Petersburg. Thun este un membru de frunte al aristocrației austriace, foarte bogat, care în mai multe rânduri a fost ministru-președinte austriac, ear într'un timp mareșalul curții moștenitorului tronului Francisc Ferdinand.

Moștenitorul stăruie să aducă pe toate terenurile pe acei bărbați în posturile cele mai însemnate, cari se bucură de toată încrederea sa. Dovadă eclatantă pentru aceasta este numirea locotentului-feldmareșal Konrad Hölzendorf a căruia numire în postul de șef de stat major general este rezultatul influinței moștenitorului tronului.

Aceiași semioficios mai află, că ambasadorul austro-ungar Szögeny-Marich, care deja de 10 ani funcționează în calitate de ambasador pe lângă curtea berlineză, se va retrage de sigur din postul său și că în locul lui ar veni iarăși un maghiar, deoarece ar fi un principiu la curtea din Berlin ca reprezentantul monarhiei să fie un bărbat de stat maghiar. Deci candidat ar fi la acest important post diplomatic în primul rând Cajetan Mery și contele Paul Eszterhazy, ambii șefi de secțiune la acea ambasadă.

La chestia agrară — în România.¹

București, 11 Ianuarie 1908.

După ce am arătat, pe cât iartă coloanele unui ziar, grelele raporturi agrare dintre marii proprietari de-o parte și dintre săteni de altă parte, raporturi care nu puțin au contribuit la resmiră din primăvara trecută, — cred folositor pentru cetitorii *Gazetei* a resuma, foarte pe scurt, îmbunătățirile ce aduc, în chestie, dispozițiunile *nouei legi agrare*, votată de curând de ambele noastre corpuri legislative.

1. *Invoielile agricole* le poate face, pe aceeași moșie, un locuitor deodată și în bani și în dijma (parte), sub condiție expresă însă de a se determina deosebit prin contract partea de loc dată în bani și partea de loc dată în dijma; dar invoeli și în bani și în dijma pentru același loc (ca mai înainte) nu sunt îngăduite (Art. 2). Invoiala de munca la țară (obligatia săteanului de a cultiva în schimbul bucății de pământ ce-l lucrează în parte) altă bucată de pământ tot atât de mare numai în folosul arendașului și orice alte obligații (pocioane) sunt oprite (Art. 3).

2. *Dijmuțul* (impărțea) trebuie să înceapă cel mult 15 zile după terminarea fiecărui fel de recoltă și să continue fără întrerupere. În caz de întârziere dijmuirea se va face din oficiu de către administratorul (subprefectul) plășii (cercului) asistat de 2 consilieri comunali. Dacă arendașul nu se va infățișa la această dijmuire, partea lui de recoltă rămâne pe câmp, ne mai fiind săteanul dator să i-o care la magazie, chiar dacă ar fi obligat prin contract. (Art. 4). — Săteanul cu învoirea proprietarului va putea ridica recolta sa, deși n'a fost achitat încă arenda locului pe care s'a produs, trecând datoria asupra altor culturi ce ar avea săteanul pe aceeași moșie.

3. Ori ce țaran nemulțumit cu măsurătoarea, ce-i face proprietarul, va reclama primarului. Acesta cu măsuratul expert este obligat să verifice măsurătoarea, după ce va fi înștiințat în scris pe arendaș... (Art. 56). Autorul măsurătoarei false și complicitii lui — vor fi supuși în folosul comunei — pe lângă pedepse penale, unei amende de 10 ori mai mare, decât paguba ce ar fi rezultat pentru reclamant. (Art. 57).

În cazul când moșia este arendată, arendașul va fi supus la toate îndatoririle impuse proprietarului prin prezenta lege. (Art. 59).

4. Plata muncilor trebuie să se facă numai în bani, ea nu poate fi înlocuită prin nici o altă valoare, ca: jetoane (ședule cu sume scrise), mărfuri, beuturi etc. Nu se pot obliga țaranii să-și procure îmbrăcămintea, hrana, instrumentele, la proprietar, arendaș sau la persoanele desemnate de dânsii. (Art. 26).

5. În fie-care comună se va constitui unul sau mai multe izlazuri (*imașuri*) comunale, așa fel încât și cătunele de câte 25 familii, să-și aibă izlazul lor propriu... Izlazurile acestea se vor forma prin cum-părare de bună voie între comună și proprietari. Statul garantează datoria comunei până la cel mai târziu 12 ani dela data contractului (Art. 9). Intinderea izla-

zului — fie și în mai multe bucăți, se va fixa proporțional cu numărul vitelor mari din sat, calculându-se 4 vite mari de un hectar. (Art. 11.). Asemenea izlazuri comunale se pot constitui pe proprietățile dela 150 ha. în sus. (Art. 12.).

În localitățile unde sunt proprietăți de *mână moartă*, izlazurile se vor constitui de preferință pe aceste proprietăți. (Art. 20.)

6. Arendările de locuri pentru pășune, în afară de izlazurile comunale, nu se pot face decât în bani, contractele aceste se vor încheia sau pe cap de vită sau pe hectar (Art. 22—24.). Vitele invoite pe izlazul comunal și care aparțin țaranilor învoiți pe moșie, vor putea pășuna *fără altă plată* pe miriști și porumbiști (mălăine) până la facerea arăturilor următoare, afară de partea de miriști și mălăine rezervată de proprietar pentru vitele sale.

7. Proprietarul e dator a olibera țaranului, când a săvârșit munca, chitanță în regulă și a-i trece munca isprăvită și într'un libret anume al țaranului. (Art. 80) — Nu se poate preface în contractări de muncă agricolă nici o datorie care ar proveni din daraveri străine lucrărilor agricole prevăzute în aceasta lege. (Art. 84).

Și numai din aceste spicuri ale legii (de 115 articole) se poate vedea cât de mult se vor schimba, și trebuie să se schimbe, raporturile dintre domni și săteni, în avantajul acestora... Dacă vor fi animați numai pe jumătate de binele acestei țări, direcțorii care vor fi chemați să aplice aceste dispozițiuni, precum sunt legiuitorii, fața acestei țări, în curând are să se schimbe în bine. Fie!

Prof. V. Gr. Borgovcnu.

Veniturile Statului român. Incasările generale ale Statului, dela 1 Aprilie până la 31 Decembrie 1907, au fost de lei 215,913,875, cu un plus de 7,808,441 lei față de încasările efectuate în același interval din 1906. Față cu partea proporțională a evaluărilor pe 9 luni, încasările au dat un plus de 26,557,283 lei. Situația bănească a tezaurului public, în 13 Decembrie, 1907, este după cum urmează: Incasări 215,913,875 lei. Plăți efectuate de lei 157,893,504.

Rezultă deci un excedent bănesc de 58,220,371 lei.

O rezoluție a social-democrațiilor germani. Social-democrații au supus Reichstagului o rezoluțiune cerând cancelarului Buelow să supună Reichstagului în viitoarea sesiune un proiect, introducând votul universal în imperiu și statele confederale ale Alsației și Lorenei. Pentru alegerile pentru Reichstag și Diete, socialisții cer sufragiu universal egal, secret și direct pentru toți bărbații în vârstă de 20 de ani fără deosebire de sex.

Din camera ungară.

Sedința de Sâmbătă.

În ședința de Sâmbătă a camerei s'a primit în a treia citire proiectul contin-gentului de recruți. A urmat apoi desbateră proiectului de lege privitor la *regularea proprietăților în Ardeal*. După ce proiectul a fost recomandat spre primire de raportorul Ferenczi, a luat cuvântul dep. *Vertan*, care e de părere, că proiectul de față regulează numai în parte o chestie atât de importantă. Cere *regularea comasării*, fiindcă comasarea e astăzi urgentă de toți, deoarece se comit mari nedreptăți față de popor. După ce mai vorbește pentru proiect dep. *Bene*, i-a cuvântul dep. naționalist Dr. A. Vlad, care rostește următorul discurs:

»Proiectul adus acum în discuție atinge niște chestiuni, cari din punct de vedere social și economic sunt de cea mai mare importanță pentru acele ținuturi ale țării, la cari se referă. Proiectul acesta prin dispozițiile sale referitoare la comasații vrea să leuciască relele generale, iar prin dispozițiile ce se referă la parcelarea vrea să leuciască relele speciale ce bântuie în săcuime. Deși, după părerea mea, intențiunea legislatorului a fost foarte bună deși proiectul cuprinde multe dispoziții corecte, — totuși multe dispoziții cardinale sunt de natură, încât din cauza lor întreg proiectul trebuie respins.

»Acest proiect prin conglomerarea părților proporționale vrea să limiteze dismembrarea lor, și în același timp declară obligatorie menținerea comunității. E în dispoziția aceasta o însemnată parte bună și nu neg, că din punctul de vedere al economiei politice e foarte corectă dispoziția legislațiunii, prin care se impune menținerea comunității. Nu trebuie să uităm însă,

că vânzarea acestor părți proporționale pe un preț atât de bagatel nu s'a făcut din cauza, mai bine zis nu s'a făcut întotdeauna din cauza că proprietarii lor au fost induși în eroare...

Sămeși Vilmos: Nu-i cunoșteau prețul!

A. Vlad... nici din cauza că nu-i cunoștea prețul, ci din cauza că administrarea moșiilor, mai bine zis a pădurilor comune e împreună cu cheltueli atât de mari, încât proprietarii nu că nu au câștigat din această avere comună, ci dimpotrivă suferă pagube (aprobări în dreapta). Dacă, prin urmare, administrarea și exploatarea unei astfel de păduri mai mari, declarată comună, pentru proprietarii ei înseamnă sarcină materială, — cred că e firesc dacă acești proprietari s'au nuzit să scape de părțile lor (aprobări în stânga) și dacă mai bine le dau cu ori ce preț decât să plătească pe fiecare an de-asupra.

Vorbesc din experiență proprie. Știm că în comitatul Hunedoarei sunt astfel de păduri comune 5—8000 de jugăre și în fiecare an, la încheierea bilanțului, coproprietarii nu că ar avea din ce să plătească cheltuelile de administrație și darea, dar trebuie să mai plătească câte ceva din punga proprie. Între astfel de împrejurări, înainte de toate ar trebui să purtăm grijă ca administrarea și exploatarea acestor moșii comune să nu fie pentru coproprietari o sarcină, căci altminteri înzadar dispunem prin lego că comunitatea trebuie menținută, înzadar declarăm prin lege, că cei cari ulterior își câștigă atâtea parcele încât împreună formează 100 de jugăre — nu pot cere desfacerea lor din comunitate: viața practică va eluda toate dispozițiile legii prin faptul că toate parcelele ajung într'o singură mână...

Sămeși V.: Pe un preț ridicol!

A. Vlad: Firește, pe un preț ridicol, fiindcă până când moșia e comună e o sarcină pentru toți și toți se nuziuesc să scape de parcelele lor. Doi-trei inși acaparează toate parcelele, le înregistrează apoi pe numele unuia dintre ei ca proprietate lui particulară. Între astfel de împrejurări, lucrul firesc, nu se mai poate menține comunitatea.

Proprietarul particular știe să exploateze moșia cu mai mult succes, fiindcă exploatarea ei nu e împreună cu atâtea cheltueli și atâtea muncă și oboseală. Conform legii, administrarea acestor păduri e supusă acum controlului statului și nu pot fi exploatare decât conform unui plan aprobat și de ministrul de agricultură. Practica ne arată, însă, că prin faptul că administrația aceasta e atât de dificilă și se face într'o formă încât devine un adevărat jug pentru proprietari, — nu vom putea face ca toți proprietarii să nu se nuziuescă să scape de jugul proprietății comune; și ținta aceasta o pot ajunge înregistrând proprietatea tuturor parcelelor pe numele unui singur proprietar și răscumpărându-și apoi partea ca proprietate particulară.

Eu, însă, văd cel mai mare gravamen într'o altă dispoziție a legii, anume în dispoziția, care fixează drept condiție prealabilă a oricărei comasării — *aprobarea ministrului de agricultură*.

Principiul, ca comasarea să fie înlesnită numai unde aceasta are rost, din punct de vedere e corect. Dar având în vedere, că la comasările actuale se întâmplă cele mai mari nedreptăți și abuzuri acolo, unde față în față stau proprietarul mare cu foștii săi iobagi, cred, că aceasta provine din influința, ce o exercită acesta asupra specialiștilor: judecătorii și inginerii. (Mișcare.) Da, experiența ne arată că exercită mai mare influință proprietarii și astfel interesele lor sunt apărate, iar rezultatul e că micii proprietari sunt expropriați în înțelesul strict al cuvântului din partea proprietarilor mari.

Pentru sanarea radicală a relelor nu e suficient de a obliga pe reprezentantul ministrului de agricultură să fie prezent la comasare. Trebuie reformată întreagă procedura și trebuie să dăm posibilitatea ca la prețurile toți cei interesați să-și valideze pretenziunile în mod corăspunzător.

On. Camera! De ce se întâmplă cu ocaziunea comasărilor cele mai mari nedreptăți, de ce trebuie întrebuită forța brachială, pentru a putea executa comasarea? Cauza e că îi expropriază, văd și simt că primesc pământ mai puțin decât proprietarul, care primește pământ cu mult mai mult și mai bun, decât a avut. E natural deci, că țaranul să răscolească, că trebuie aplicată forța brachială cu ocaziunea executării, trebuie chemată în ajutor gendarmeria. Dacă voim să sanăm răul radical, trebuie să ne îngrijim, să avem judecatori pricepuți. Judecătorii încredințați cu comasarea, partea cea mai mare nu cunosc chestia și nici nu se ocupă serios cu ea, i-au lucru ușor, pun pond pe numărul

comisilor și pe diurne. (Mișcare și testări).

Cum se prezintă chestia pentru viitor? Pentru viitor permisiunea pentru comasare, punctul de gravitație al acesteia, se încredințează ministrului de agricultură, chestiunea trece în cercul de competență al acestuia ceea ce înseamnă expropriația proprietății private. Cine mă asigură, că în ministerul de agricultură vor fi astfel de indivizi, cari nu vor decreta necesitatea comasării și când nu e de lipsă. Cine mă asigură, că într'o comună cu mulți alegători dușmani comasării, chiar dacă comasarea ar fi necesară și cu rost, ministrul din motive politice nu va zice: haid să nu neliniștim comuna aceasta? (Mișcare).

Așadar, când e vorba de proprietatea privată, când e vorba de astfel de dispozițiuni, cari ating chestiunile de drept privat, la mii de indivizi, nu pot să încredințez acestor autorități tranșarea chestiunilor acestora importante.

E o garanție mai mare judecătoria și o procedură contradictorie cu ascultarea tuturor celor interesați, decât opiniunea unilaterală a reprezentantului ministrului de agricultură. E o garanție mult mai mare pentru cei interesați, dacă decisu acestuia îl pot apela la judecătoria, decât dacă decretează ministrul de agricultură, permite-rea comasării. Cu un astfel de decisu ministerial e pecetluită soarta comasării, în înțelesul acestui proiect, prin un astfel de decisu ministerial comasarea trebuie să fie executată.

(Va urma.)

La chestiunea organizării de partid.

Precum se știe, până acum numai din isvor străin, deputații naționaliști români împreună cu mai mulți fruntași din diferite ținuturi au ținut înainte cu câteva zile, o conferință la Budapesta, și care s'a ocupat și cu chestiunea *organizării de partid*.

Drapelul din Lugoj, vorbind de conferința amintită zice într'altel:

»Despre rezultatele acestei conferințe — *consuetudo moris* — nu s'a dat nici un comunicat autentic presei noastre, dar din diferite informațiuni de natură particulară reiese, că s'a decis introducerea unei organizări mai eficace, în care scop s'a instituit ori se va institui la Arad un comitet central de executivă».

»...Câte planuri și câte proiecte de organizare s'au elaborat în ultimile două-trei decenii! Cine le-ar putea enumăra pe toate! În rezultatul final însă n'a dus nici unul din toate aceste la ceva pozitiv. Cauzele sunt de tot evidente. Planurile și proiectele — oricât de frumoș gândite și minuțios elaborate au fost — tot n'au dus la nimic, căci *ni-a lipsit libertatea executării lor*. Și fără această libertate nu poți face nimic».

»Acum se șoptește, — ba se spune, că și la conferința din chestiune din Budapesta ar fi fost vorba — că acțiunea deputaților noștri a reușit să stoarcă dela guvern recunoașterea noastră ca partid, dovadă, că guvernul ar fi inițiat anumite demersuri pe lângă clubul deputaților noștri și că în timpul mai nou se iau în considerare la diferitele comisii parlamentare și deputații noștri și anume nu ca indivizi, ci ca membrii ai clubului naționalităților».

»Negreșit că dacă deputații noștri au obținut această recunoaștere și — ce ne împoartă aici — dacă au reușit să stoarcă dela guvern și pentru partidul nostru scutul legal, am făcut un pas enorm înainte. Numai că noi până acum nu vedem în public nici un efect. Așa credem că primul rezultat ar fi, ori ar trebui să fie retragerea neconstituționalilor și nelegalelor ordonanțe ale lui Hieronymi, prin cari s'a oprit funcționarea publică a partidului nostru, ca partid național român. Până când sunt în vigoare aceste ordonanțe, deși nelegale și contrare principiilor fundamentale ale constituționalismului, nu prea putem pune mare pond pe așa zisa noastră recunoaștere ca partid prin guvern».

»Aici se reclamă o lămurire și nu putem ști dacă în privința aceasta ne-a adus conferința intimă din Budapesta lămurire, sau nu! Vom vedea deci ce ne aduce noul comitet de acțiune din Arad».

»Noi am așteptat în privința organizării noastre cele mai mari rezultate dela intrarea în activitate față de parlament. Dar ca să fim bine înțeleși, nu în direcția recunoașterii sau nerecunoașterii noastre ca partid. Noi dela guvern și dela votul deputaților noștri în dietă nu am așteptat nimic. Nu ne-am legănat în speranțe sang-

¹ A se vedea numeri 273, 279 și 282 ai „Gaz. Trans.” din 1907 și nr. 2 din 1908.

vinice. Eram pregătiți că tocmai așa precum nu au vrut să ne recunoască guvernele legalitate vieții de partid pe când eram în pasivitate, nu ne-o va recunoaște nici cât stăm în activitate. Nu în direcția aceasta am așteptat avantajii. Și dacă au reușit deputații noștri să stoarcă ceva și în direcția aceasta — bine înțeles fără abandonarea bazei principale a vieții noastre de partid — apoi au obținut rezultate mai mari decât la ce ne-am așteptat. Ear dacă n'au reușit să obțină ceva în direcția aceasta, n'avem cuvinte a fi desiluzionați, pentru că nu am așteptat nimic.

Avantajile ce le-am așteptat sunt de altă natură. Prin faptul că intrăm în campania electorală, că străbatem satele, adunăm oamenii, îi lămurim, învățăm și însușim, am sperat să ducem organizarea noastră cu un pas gigantic înainte. Ear prin reușita la alegeri, stabilindu-se o legătură firească recunoscută de lege între cercul electoral și deputatul ales, am sperat că va lua organizația de partid o ființă mai concretă...

In același articol ziarul din Lugoj zice în alt loc :

In situația dată, când și așa nu așteptăm nici un rezultat favorabil dela activitatea de față a deputaților noștri, credem noi că ajunge dacă caz de caz față de fiecare chestiune abordată în dezbateri să precizează scurt și precis poziția principială a clubului nostru de față de a lungi vorba și încolo să lase lucrurilor mersul firesc, pe care nici de altfel nu-l pot opăci. Doar în situația dată o luptă înverșunată contra guvernului numai poziția guvernului o poate întări, căci toate celelalte partide se aliază contra noastră...

Greva generală a avocaților din România.

București 13 Ianuarie v.

Sâmbătă s'a intrunit în București al doilea congres al avocaților din România, pentru a protesta contra dispozițiilor din noua lege a judecătorilor de ocol, votată de camerele române, cari lovesc în prestigiul și demnitatea corpului de avocați. Congresul la care au luat parte reprezentanții tuturor barourilor din România, a fost prezidat de d-nul Petre Grădișteanu.

După ce au luat cuvântul d-nii Grădișteanu, Dobrescu, Dan, Drăgulănescu, Enibace, Stătescu, Disescu și Păltineanu s'a votat următoarea moțiune:

»Congresul avocaților din întreaga țară, văzând că prin noua lege a reorganizării judecătorilor de ocol se desființează autonomia corpurilor de avocați, recunoscute până acum prin legile în ființă, și prin tradițunea constantă a obiceiurilor judecătorești.

»Văzând că prin această lege se lovește dreptul de apărare și se restrânge reprezentarea prin mandatar în afaceri patrimoniale, stabilindu-se deosebiri bazate pe întinderea intereselor bănești și pe clase sociale sau profesionale.

»Ascultând pe delegații barourilor din țară, cari în chip unanim s'au pronunțat contra acestei legi, învederând inichitatea ei, spiritul ei antidemocratic și anti-liberal, pericolul de care este amenințată însăși libertatea individuală, prin confuziunea puterilor date aceluiași organ judecătoresc, de a urmări, instrui, aresta și pedepsi, lipsa de claritate a deosebitelor texte și nenumăratele controverse la cari va da loc.

»Văzând că modificarea adusă art. 93 din această lege a lăsat numai în aparență jurisdicția consiliilor de disciplină, căci deducerea judecății disciplinare este obligatorie înaintea instanțelor de apel, ce vor judeca ca și în corecțional afaceri civile nejudicate definitiv; Desaprobă spiritul de care a fost însușit actualul ministru al justiției, avocat el însuși, înscris în barou de peste douăzeci ani, fără a fi protestat vreodată contra actualiei organizații a corpului de avocați.

Hotărâște a lupta prin toate căile ce-i sunt deschise, pentru a dobândi revizuirea acestei legi cât mai neîntârziat.

Se pune apoi la vot, în ordine pe barouri următoarea moțiune: congresul avocaților intruniți azi 12 Ianuarie 1908. Pentru considerantele arătate în prima moțiune propusă și adoptată de congres. Văzând că printre alte căi deschise barourilor în lupta pentru înlăturarea dispozițiilor din noua lege a judecătorilor de ocol, jignitoare prestigiului corpului de avocați, greva se impune ca mijlocul cel mai eficace. Declară greva generală a corpurilor de avocați din țară, care va fi notificată

prin decanii respectivi cu începere dela 21 Ianuarie 1908.

Această moțiune s'a votat de către 28 barouri, fiind contra grevei barourile de Ilfov și Iași, abținându-se cel de Covurlui, iar baroul de Fălciu ne luând parte la vot.

Din Bulgaria.

Greva universitară. — Criza guvernului.

— Coresp. part. a „Gaz. Trans.” —

Sofia, 10 Ianuarie v.

Greva studenților și profesorilor universitari din Sofia, s'a terminat cu isbânda lor.

—Partidul stambulovist, care a guvernat până de present în Bulgaria, a fost nevoit să demisioneze în urma împrejurărilor actuale de luptă nesfârșită a opoziției și de moartea marelui patriot român Mihăileanu.

Eri la ora 11^{1/2}, ministrul președinte Dr. Gunev a prezentat principelui dimisia cabinetului, care, deși cu regret, a trebuit să o primiască. Miniștrii au fost rugați de principe, să poarte agendele până la terminarea crizei, care în nici un caz nu va putea dura mai mult ca 2—3 zile, căci ar da naștere la mari încurcături.

Ca dovadă de simpatia de care se bucură partidul stambulovist înaintea principelui, eri s'a dat la curtea principiară un dîneu în onoarea cabinetului dimisionat. În întreg decursul dîneului musica militară a reg. de gardă a cântat cântece patriotice. Principele într-o dispoziție deosebită s'a întreținut timp îndelungat în parte cu fiecare ministru. Abia la 11 oare noaptea s'a ridicat dîneul, ear după aceasta principele s'a întreținut cu ministrul președinte Dr. Gudov și a vorbit deosebit de mult cu șeful partidului stambulovist Dr. Ghena-dew. Cu cuvinte măgulitoare mulțumi principele pentru munca și patriotismul depus de acest partid pentru progresarea țării în decursul celor 5 ani de funcționare.

Biroul de presă în ministerul de externe a făcut azi dimineață cunoscut în mod oficial corpului diplomatic dimisiunea cabinetului și primirea demisiunii de către principe.

La cererea principelui s'a depus o listă a 110 deputați, cari sunt propuși de a fi decorați drept mulțumită pentru serviciile țării. Azi au fost invitați toți membrii opoziției la un dîneu al curții, înainte de ce se vor face pașii necesari pentru delăturarea crizei. Isoare bine informate anunță, că partidul național democrat va fi însărcinat cu formarea cabinetului.

Correspondent.

ȘTIRILE ZILEI.

— 14 Ianuarie v.

Comune vrednice. Inregistrăm cu plăcere știrea că încă două comune au decis urecarea lefurilor învățătoresți. Aceste două comune vrednice sunt *Sacoșul-unguresc și Lecusești* din Bănat.

Tolstoi și Sf. Sinod Oare-cari s'vonuri circula în Rusia asupra reînțoarcerii lui Tolstoi în biserica ortodoxă și asupra ertării obținută din partea Sf. Sinod. Sfântul Sinod declară acum că iertarea nu poate avea loc înainte, ca Tolstoi să se pocăiască sau să-și renege erorile. In acest caz însă ertarea îi va fi foarte ușor acordată.

Circulația la abatoriu Brașovului în anul 1907. In anul trecut s'au tăiat: 40 tauri, 2028 boi, 292 vaci, 354 bivoli, 1349 junci și junice, 3959 viței, 10850 rămători, 4568 oi, 18 capre, 15369 miei și 32 lei. S'au adus din împrejurime în stare tăiată 10 boi, 11 vaci, 7 bivoli, 18 junci și junice, 32 viței, 9218 rămători, 1 oae, 326 miei și 65296 kgr. carne de porc. — Dintre toate aceste animale au fost admise pentru consum în mod condiționat (împreună cu alte grăsimi, pentru cârnătărie): 6 boi, 20 vaci. Pentru consum nu s'au admis, (dar pentru scopul propriu a proprietarilor s'au eliberat): 1 junc, 41 rămători, 42 oi și 7 miei. S'au confiscat 2 vaci, 6 rămători, 1 oae, 2 miei și 510 bucăți de diferite organe interne. N'au fost admiși la tăiere: 1 vacă, 35 viței, 1 rămător și 131 miei.

S'au încasat taxe de vizitare 9898 cor. 18 bani, taxe de tăiere 33596 cor. dare de consum și adaus de 25% 129094 cor. 41 bani, taxe de cântărit și alte competențe 1047 cor. 70 bani. La un loc s'au încasat 173,636 cor. 49 bani. In anul 1906 s'au încasat 163,058 cor. 46 bani, prin urmare în anul 1907 s'au încasat cu 10,578 cor. 46 bani mai mult decât în anul 1906.

»Invățător valach agitator. Ziarele maghiare înregistrează următoarea știre: Consiliul de acuză al tribunalului din Arad a pus sub acuză pe invățătorul »valach« din Vidra, Nic. Magieru, pentru agitare contra națiunei maghiare. Se zice, că invățătorul ar fi îndemnat pe creștinii români, ce ieșiau din biserică, să se poarte față de maghiari, ca în 48 (?) și apoi ar fi strigat, că trebuie înecați ungurii. Invățătorul a fost suspendat din post.

Procesul Hohenau-Lynar. In procesul contra conților de Hohenau și Lynar tribunalul primei diviziuni a gârzei a achitat pe contele de Hohenau de acuzațiunea de pederastie și a condamnat pe contele Lynar pentru abuz de autoritate în 6 cazuri, dintre cari 4 însoțite și de ofensă a subalternilor, și al cincelea de atentat la pudoare. Contele Lynar a fost condamnat la un an și trei luni închisoare.

O fabrică de certificate false. Poliția rusească a descoperit lângă Vilna o »fabrică« de certificate false, care a funcționat timp de 18 ani. Această fabrică procura celor interesați certificate de maturitate, prin care se constata că sfârșiseră un curs de liceu sau gimnaziu și le dădea dreptul de a intra în universități, școli politehnice și mai ales în serviciul militar. Se zice că sunt mii de persoane compromise și între acestea mai multe, cari cu ajutorul acestor diplome false și-au făcut cariere frumoase. Un proces monstru nu este cu neputință.

Un credit de un miliard pentru flota rusă. In cercurile diriguitoare rusești se spune că guvernul insistă pentru ca să se voteze un credit de un miliard pentru construirea flotei. Contele Uvarov, șeful Octobriștilor, a declarat că guvernul a încunostințat pe șefii Dumei că această adunare va fi disolvată în cazul când ar respinge proiectul flotei; totuși contele Uvarov este hotărât să voteze contra proiectului și crede că și partizanii săi vor proceda la fel. Deputatul cadet Niselovici s'a exprimat în același sens. Dep. Puricikovic, din extrema dreaptă, este de asemenea contra proiectului. Mai multe ziare s'au pronunțat în același sens.

Dela societatea »Petru Maior«. Suntem rugați a publica următoarele: Au binevoit a-și rescumpăra ulterior biletele de onoare cu câte 10 cor.: D-șoara Valeria Papp și d-l George Plopu, jude la curie, pentru ce »societatea »Petru Maior« își exprimă prin subscrișii cele mai adânci mulțumiri. Nicolae Negruțiu v.-președinte, Sabin Evuțianu secretar.

In atențiunea proprietarilor și arendașilor de pământ. Perceptoratul orașului Brașov ne roagă să publicăm următoarele: Toți proprietarii de pământ, cari au dat în arândă pământuri, începând dela 1908 sunt provocați a prezenta perceptoratului orașenesc până în 10 Februarie a. c. o listă despre arendașii lor. Lista aceasta trebuie să conțină: Numele arendașului, locuința arendașului, numărul jugherilor arendate și arânda statorită pe un an.

Convocare. P. T. membrii ai reuniunii de înmormântare din Cincul-mare, sunt rugați a participa la adunarea generală ordinară ce se va ținea în localul școlii gr. or. la 31 Ianuarie st. n. (Vineri) la 2 oare d. a. cu următorul program: 1. Deschiderea ședinței. 2. Raportul comitetului. 3. Raportul cassarului. 4. Alegerea unei comisiuni pentru censurarea rațiunilor. 5. Eventuale propuneri. Emil Mandocca preșident. Dionisie Stănuțel secret., Emilian Mihu cassar.

Comunicarea cu planeta Marte. De lung timp savanții caută mijlocul de a comunica cu planeta Marte. Se știe că astronomul popular francez Camille Flammarion, convins că planeta Marte e locuită de ființe pe o treaptă mult mai superioară de civilizațiune decât aceia a locuitorilor pământului, a preconisat deja ideea de a intra în comunicațiune cu cei de pe planeta Marte prin mijlocul figurilor geometricomonstre formate prin putere. Un savant american, d-l Nicolae Tesla, își va reîncepe experiențele sale pe o vastă scară. El va încerca de a utiliza pentru aceasta cascada dela Niagara și cele opt sute de milioane de puteri de cal ce le reprezintă. Aceste opt sute milioane de puteri de cal reușiv vor oare să atingă ținta de 160 milioane chilometri, care desparte pe Marte de pământ? Aceasta trebuie să se știe.

O pisică de 25.000 lei. La o expoziție de pisici la Westminster (Londra) a fost una cu numele »Fancy Free« a d-nei Coz, care a dat pe ea 25.000 de lei. Pisica e de soiul din Persia. Un cotoiu »Don Quixotie« a d-nei Stanford a ținut tot atâta.

Convocare.

Casina română din Brașov își va ținea adunarea generală ordinară din acest an *Duminecă în 20 Ianuarie* (2 Februarie st. n.) 1908 la orele 3 p. m. în localul său.

Domnii membrii neînscrisi încă pe a. 1908 sunt rugați, ca să grăbească a se înscrie ca să poată participa la aceasta adunare generală împreună cu toți membrii deja înscrisi.

Brașov, în 14 (27) Ianuarie 1908.

Comitetul casinei.

ULTIME ȘTIRI.

Viena, 27 Ianuarie. Intre delegații austriaci și ungari s'au ivit mari diferențe în ce privește chestiunile militare. Delegații ungari pretind însemnate concesii naționale.

Petersburg, 27 Ianuarie. In stația Schisli un lucrător a fost călcat și ucis de tren. Un grup de lucrători crezând că conducătorul locomotivei a călcat intenționat pe tovarășul lor au tras focuri asupra lui. Pentru a se salva șeful locomotivei dădu vitează mașinei și alți 10 lucrători fură călcați și uciși. Conducătorul nu este vinovat de moartea primului lucrător.

New-York, 27 Ianuarie. La Baltimore s'a declarat alaltăeri un incendiu teribil, cel mai mare din câte s'au întâmplat în acest oraș din 1904. Pagubele se urcă la câteva milioane de dolari. Primăria și edificiile altor autorități au fost cu desăvârșire distruse de incendiu. Au ars acte, cari se păstrau acolo de sute de ani. Patru persoane au fost ucise și 20 rănite.

Varșovia, 27 Ianuarie. Leo Tolstoi a trimis o scrisoare scriitorului polonez Sienkiewitz, prin care blamează din toate puterile proiectul prusian privitor la exproprierea silită a domeniilor poloneze din Germania.

Diverse.

Combaterea criminalității și a tâmpeniei moștenite. In America e vorba să se întrebuițeze un mijloc nou, foarte original, pentru combaterea criminalității și a tâmpeniei moștenite: — castrarea. Astfel, statul indian are dela 9 Martie 1908 o lege ale căruia măsuri principale sunt: orice institut în care se aduc idioti și atentatori la bunele moravuri trebuie să aibă, afară de medicul institutului și doi chirurghi iscusiti. Dacă toți aceștia sunt de părere că n'ar fi de dorit ca un ins să aibă urmași și că n'ar fi de nădejduit să i se îmbunătățească starea sufletească, atunci chirurgii să le facă o operație pentru a-i împiedica de-a avea copii.

Bibliografie.

St. O. Iosif. »Zorile« Dramă istorică în două acte și în versuri. Prețu! 1 cor. (10 b. porto).

»P. Ispirescu« Povestirile nașhiașu'ui sfătos. 1 cor. 50. (10 b. Porto).

Vasile Alexandri. Etiția I și din opere complete. Teatru I.

De cuprinsul următor:

»Soldan Viteazul«, Mama Anghelușă«, »Herșu Bocegiul«, »Clevetici«, »Sandu Napoia«, »Surugiul«, »Ion Păpușariul«, »Cucoana Chirșe«, »Barbu Lantaru«, »Paraponisitu«, »Kera Nastasia«, »Haimana«, »Gură-Cască«, »Stan Covrigariul«, »Vivandiera«, »Păcală și Tândăla«, »Sara mamei«, »Crăiu nou«, »Harță Răzășul«, »Ramășagul«, »Peatra din e să«, »Nunta țărănească«, »Chirșa la Iași«, »Chirșa la Provincia«.

Prețu! 1 cor. 50 b. (20 bani porto)

»O roșă veștejită« cu text nemțes după Heine și românesc de Matilda Cugler-Poni pentru voce și pian. Prețu! 1 cor. 50 b. plus 5 bani porto.

Proprietar: Dr. Aurel Mureșianu.

Redactor respons.: Victor Branisce.

„PATRIA“, cassă de economii societate pe acțiuni în BLAȘ.

Bilanțul pe anul al XXII-lea 1907.

Contul bilanțului. — Mérleg számla.

ACTIVE. — VAGYON.	Cor.	fil.	PASIVE. — TEHER.	Cor.	fil.
Nămărar în cassa — Pénztármaradvány	55 559	96	Capital de acțiuni — Alaptőke	220 000	—
Imprum-Escompt — Leszámitolt váltók	2 446 675	88	Fondul de rezervă — Tartalék-alap	434 000	69
Hipotecar — Jelzálogja kölcsönzött	5 118 839	—	special de rezervă — Külön		
Lombard — Értékpapirokra			tartalék alap	21 000	—
kölcsönzött	324 728	—	de penziune — Nyugdíj alap	70 300	40
Efecte — Értékpapirok	25 003 7	—	Depuneri spre fructificare — Betétek	2 711 001	67
Efectele fondului de penziune — Nyugdíj-			Reescompt la banca Austro-Ungară — Vissz-		
alap értékpapirjai	62 804	61	leszámitolás az Osztrák-Magyar banknál	98 031	—
Casa societății — Az intézet háza	40 000	—	Interese anticipate — Előlegezett kamatok	58 214	20
Realități de vânzare — Eladó ingatlanok	20 030	—	Depozite — Letétek	16 802	16
Cto Curent, Giro și Cheque — Folyo,			Creditori — Hitelezők	11 480	24
Giro és Cheque számla	2 194	53	Profit curat — Tiszta nyereség	77 684	40
Spese de proces și protest — Per, és					
Óvatolási költségek	4 645	86			
	3 718	514		3 718	514
		76			76

Contul profitului și pierderilor. — Nyereség és veszteség számla.

ERŐSÍTÉS — KIADÁS.	Cor.	fil.	INERATE — BEVÉTEL.	Cor.	fil.
Interese pentru depuneri cap. — Tőkésített			Interese Escmpt — Leszámitolási kamat	195 924	64
betéti kamatok	12 552	77	Hipotecar — Jelzálogkölcsön kamat	41 846	16
Interese pentru depuneri ridic. — Felvett.	2 970	09	Lombard — Értékpapir		
Interese de reescompt — Visszleszá-			kölcsön kamat.	16 939	48
mitolási kamatok	14 062	91	Efecte — Értékpapir kamat	10 900	47
Marce de prezentă — Jelenléti jegyek	1 672	—	Provizioane — Jutalék.	2 371	76
Salare — Fizetések	17 790	—	Chirie — Házbér	1 400	—
Spese curente — Fentartási költségek	2 318	73			
Contribuțiune — Adó	12 464	—			
după interese de depuneri —					
Adó betéti kamatokután	12 849	38			
Porto postal — Postabér	1 811	—			
Competințe de timbru — Bélyegilleték	236	28			
Profit curat — Tiszta nyereség	77 684	40			
	269 382	56		269 382	56

Blaș, din ședința direcțiunii ținută la 20 Ianuarie 1908.

I. Br. Hodosiu m. p.
director executiv.

Victor Muntean m. p.
prim-comptabil.

Membrii Direcțiunii:

I. M. Mo'dovan m. p. S. P. Mateiu m. p. Dr. A. Bunea m. p. St. Popu m. p. George Bărbat m. p.
președinte. vice-președinte.

I. F. Negruțiu m. p. Dr. Alexandru Pop m. p. E. Bianu m. p. D. Radeș m. p.

S'a revăzut și aflat în consonanță cu cărțile purtate în deplină ordine. Blaș, la 21 Ianuarie 1908.

A. C. Domșa m. p. Iacob Mureșian m. p. Dr. Ambrosiu Cheșian m. p. Gavril Precup m. p. Ioan Fodor m. p.
președinte. membrii comitetului de supraveghiere.

Raportul comitetului de supraveghiere.

On. adunare generală!

Comitetul D-voastră de supraveghiere, — spre a face destul încredințării ce i-s'a dat, — a scontrat în diferite rânduri cassa institutului, cercetând și cărțile de contabilitate.

De asemenea a examinat bilanțul pe 1907, și contul profitului și pierderilor, și le-a găsit în consonanță cu registrele institutului. Tot astfel a constatat, că și împărțirea profitului curat s'a făcut conform statutelor.

În urma acestora propunem: aprobarea bilanțului pe anul 1907, și primirea proiectului relativ la împărțirea venitului curat, dând absolutor direcțiunii și comitetului de supraveghiere.

Blaș, la 21 Ianuarie 1908.

Comitetul de supraveghiere.

**Dela „Tipografia și Librăria“
A. MUREȘIANU, Brașov
se pot procura următoarele cărți**

(La cărțile aici înscrise este a se mai adăuga pe lângă portul postal arătat, încă 25 bani pentru recomandație.)

Scrieri istorice.

Memorii din 1848-49 de Vas. Moldovan, fost prefect al Legiunii III în 1848-49. Prețul cor. 1 (cu posta cor. 1.10)

Viața și operele lui Andrei Mureșianu, studiu istoric-literar de Ioan Rațiu, prof. ord. la preparandia din Blaș. Prețul 2 cor. plus porto 10 bani. Venitul curat al acestui op se va contribui la formarea unui fond pentru Internatul preparandial din Blaș.

„Colonel David baron Urs de Margina la Solferino și Lissa“, interesantă și eminentă conferință, ce a ținut-o d-nul colonel c. și r. Francisc Rieger în reuniunile militare dela Brașov și Sibiu. Broșura conține și două portrete bine reușite ale baronului Urs, unul din anii

de mai înainte, când încă era major, altul din timpul mai recent; mai conține și o hartă a Lissei, cum și ilustrațiunea mormântului eroului nostru. Prețul 80 b. plus 6 b. porto.)

„Pentru memoria lui Avram Iancu“, apelul dat către ministerul de interne D. Percezel prin d-l Dr. Amos Francu'n cauza fondului pentru monumentul lui Iancu. Prețul este 1 cor. În România 2 lei plus 5 bani porto.

„Țăranul român și ungur din Ardeal“, studiu psihologic popular de I. Paul. Prețul 1 cor. (+ 5 b. porto).

„Românul în sat și la oște“. Acesta este titlul unei nouă cărți, de p-l Ioan Pop Rețeganul, cunoscutul și meritosul nostru scriitor popular, a dat literaturii române. Prețul 20 b., cu posta 26 b.

„David Almdășianu“, schițe biografice de Ioan Popa. Broșura aceasta, prezintă și multe momente de însemnătate istorică. Prețul 60 b. (cu posta 66 b.)

Lupta pentru drept de Dr. Rudolf de Ihering traducere de Teodor V. Pacășian. Prețul 2 cor. (+ 10 b. porto).

Toate acestea cărți se pot procura dela tipografia și librăria A. Mureșianu, Brașov.

„Pintea Viteului“, tradițiuni, legende și schițe istorice, de Ioan Pop-Rețeganul. Cea mai completă scriere despre eroul Pintea. În ea se cuprind foarte interesante tradițiuni și istorisirii din toate părțile, pe unde a umbătat Pintea. Prețul 40 bani plus 6 bani porto.

**„Călinarul
Plugarului“
pe anul 1908**

Se poate procura dela
Tipografia A. MUREȘIANU, Brașov,
cu prețul de 40 bani (fileri),
(plus porto postal de 5 bani).

Tipografia A. Mureșianu, Brașov.

AVIS.

Subscrisul am onoare a aduce la cunoștința On. public că sunt și de astădată aprovisionat cu cele mai curate vinuri de Ardeal, calitate superioară și anume: Burgunder, Ruländer, Vinuri roșii Rislinger, Vinuri albe de masă și Vin duce.

Prețuri potrivite ca să poată cumpăra ori și cine. Vânzare în mare și mic.

Rugându-mă de o cercetare numeroasă sunt cu toată stima

George Enescu,
comerciant de vinuri
în Pojana mărului.

Un articol căutat

pentru
neguțatori

în părțile locuite de români și sârbi este birca renumită pentru ciucuri la opre și pentru țesut de brăci, cătrinte și măsăie. Birca aceasta resucită are glanți (luciu) de mătășă și este tare căutată în multe locuri. Cereți mostre gratuit în 30 de colorii d-la

Magazinul de bircă alui

Alexandru Kocsis
vâpsitor în Nemetbogsán

Nr. 26,2-5. Krassó-Szörény.

Vite nobilitate
liferează
cu garanție,
asortiment bogat de tot soiul, firmă de mulți ani recunoscută ca prima și foarte solidă:

Prima Pepinerie cu vite nobilitate de pe Târnava.
Proprietar, FR. CASPARI, Mediaș [Ardeal].
Cereți Catalogul prețurilor!
Catalogul conține s risori de recunoștință din toate părțile țerei. Fiecare proprietar de vie se poate convinge, înainte de a comanda de soliditatea firmei adresându-se verbal sau în scris la vre-o persoană cunoscută.
[F012,23-47.]

Nunai cere mai fine și uscate
Nuci de Cocos

folosește fabrica Ceres, și produce din cele fără nici un adaos, :: în aparate foarte curate. ::

Ceres - grăsimi
pentru prăjituri, fripturi și ferturi.